

Juni-himlen

Sammanställt av Sven Mårdh

Planeter synliga för blotta ögat: Merkurius (skymning till omkring 4 juni, lågt i NV), Venus (skymning, lågt i NV) och Saturnus (från kväll till gryning i S till VSV). Med kikare kan du se Venus tillsammans med Merkurius i samma synfält under första hälften av juni 40–45 minuter efter solnedgången. Tyvärr står planeterna lågt och bara Venus syns för blotta ögat på den ljusa himlen vid denna tidpunkt.

Venus elongation (vinkelavstånd från solen) ökar från 17° till 25°Ö. Fasen minskar från 96% till 90% belyst.

Saturnusringarnas lutning minskar från 17,4° till 17,1° – den norra sidan är synlig.

Ljusa asteroider: –

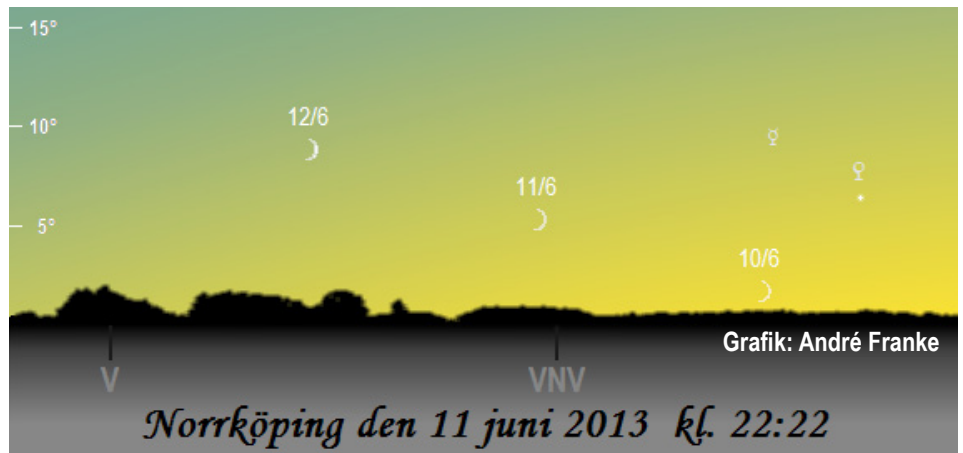
Ljusa kometer: C/2011 L4 (PanSTARRS) går att hitta i Lilla Björnen (Ursa Minor) och C/2012 F6 (Lemmon) rör sig genom Andromeda och Cassiopeia. Ljusstyrkorna blir sakta svagare – magnitud +8 till +10. Kometerna borde åtminstone kunna observeras i sydligaste Sverige där himlen är mörkare. Om du i Norrköpingstrakten mot förmodan kan se dem i teleskop hör gärna av dig till Sven Mårdh!

----- Vecka 22 -----

- 1 L 01 Klotformiga stjärnhopen M13 i Herkules (Hercules) högst i söder vid midnatt. Höjd 68°, solhöjd -9°.

- 1 L 01.00 Nära-jorden-asteroiden 1998 QE2 (mag +10,8) kan observeras i Vågen (Libra) vid RA 14h49,5m dekl -20°17' (4,2°S om Zubenelgenubi = Alfa Librae, mag +2,8), avstånd 5,86 miljoner kilometer. Minsta avstånd 5,8 miljoner kilometer (15 månnavstånd) inträffade 31 maj kl 22.59. Se även 2, 3 och 4 juni.

- 1 L 22.30 **Venus (mag -3,9) och Merkurius (mag -0,3) kan ses i samma synfält i en fältkikare:** Merkurius 4,2° uppe till vänster om Venus. Endast Venus kan ses för blotta ögat vid denna tidpunkt då himlen är mycket ljus. Venus höjd 4,2° i NV, solhöjd -4,0°. Planeterna kan följas i fältkikaren varje kväll under de kommande veckorna – Merkurius blir dock allt

Grafik: André Franke

Norrköping den 11 juni 2013 kl. 22:22

svårare att se då den tappar i ljusstyrka, se även 8 och 15 juni.

I början av juni kan Merkurius med lite tur också ses för blotta ögat, se kl 23.01.

- 1 L 23.01 **Merkurius (mag -0,3) högsta höjd vid den borgerliga skymningens slut.** Planeten finns i Tvillingarna (Gemini). Höjd 4,1° i NV, solhöjd -6°. Trots det "bästa" läget för Merkurius är det inte lätt att hitta den. Det är bara nu i början i månaden du kan se den för blotta ögat. En kikare kan underlätta sökandet.
- 2 S 01.00 Nära-jorden-asteroiden 1998 QE2 (mag +10,8) kan observeras i Vågen (Libra) vid RA 15h20,3m dekl -15°20' (5,9°S om Zubenesh = Beta Librae, mag +2,6), avstånd 5,95 miljoner kilometer.

----- Vecka 23 -----

- 3 M 01.00 Nära-jorden-asteroiden 1998 QE2 (mag +10,7) kan observeras i Vågen (Libra) vid RA 15h48,4m dekl -10°25' (7,6°Ö om Zubenesh = Beta Librae, mag +2,6), avstånd 6,17 miljoner kilometer.
- 3 M 11 Venus (mag -3,8) i Tvillingarna (Gemini).
- 4 T 00 Saturnus: Titan max östlig från planeten.
- 4 T 01.00 Nära-jorden-asteroiden 1998 QE2 (mag +10,9) kan observeras i Ormbäraren (Ophiuchus) vid RA 16h13,2m dekl -5°48' (2,1°SSV om Yed Prior =

Delta Ophiuchi, mag +2,9), avstånd 6,52 miljoner kilometer.

- 4 T 23.29 **Merkurius (mag -0,2) i Tvillingarna (Gemini) försvinner i skymningen (för blotta ögat).** Höjd 2,1° i NV, solhöjd -7°.
- 5 O 02.21 Algol-minimum. Höjd 17° i NO, solhöjd -7°.
- 6 T 03.31 Tunn mänskära i Väduren (Aries) på mycket ljus himmel. En kikare underlättar vid sökandet. Månfas 6%, höjd 3,1° i ONO, solhöjd -2,5°.
- 6 T 07 Venus nordligast, deklination +24°25' i Tvillingarna (Gemini).
- 7 F 20 Neptunus (mag +7,9) stationär i Vattumannen (Aquarius), rörelsen blir därefter retrograd. Planeten står 37°NV om Sigma Aquarii (mag +4,8).
- 7 F 23.10 Algol-minimum. Höjd 10° i N, solhöjd -6°.
- 8 L 00 Saturnus: Titan strax söder om planeten.
- 8 L 01.36 Vintergatans centrum i Skytten (Sagittarius) bäst synligt = högst i söder på "mörkaste" himlen. Höjd 2,3°, solhöjd -8°.
- 8 L 13.54 Månen nordligast, deklination +19°35' i Oxen (Taurus). Månfas 0%, höjd 49° i SSV, solhöjd 53°.
- 8 L 17.56 ● **NYMÅNE** i Oxen (Taurus), upp 04.03, i söder 12.45 (höjd 51°), ned 21.30.
- 8 L 22.42 **Venus (mag -3,8) och Merkurius (mag +0,1) kan ses i samma synfält i en fältkikare:** Merkurius 5,0° uppe till vänster om Venus. Endast Venus kan ses för blotta ögat vid denna tid-

forts.

Juni-himlen, forts

punkt då himlen är mycket ljus. Venus höjd 4,1° i NV, solhöjd -4,0°. Se även 1 och 15 juni.

- 9 S 23.40 Månen fjärmast jorden i sin bana (apogeum), avstånd 406 484 kilometer.

----- Vecka 24 -----

- 10 M 01 Capella i Kusken (Auriga) lägst i norr vid midnatt. Höjd 15°, solhöjd -8°.

- 10 M 22.23 Svårobservat på ljus himmel: Merkurius (mag +0,3) 7° ovanför månen; Venus (mag -3,8) 8° uppe till höger om månen; Merkurius 4,8° uppe till vänster om Venus. Kikare är ett måste för båda planeterna och även kanske för månen. Månfas 4%, höjd endast 1,8° i VNV, solhöjd -2,5°.

11 T — Gamma Delfiniderna, en nuförtiden inaktiv meteorskur kan få en revival. Peter Jenniskens tror på meteor-aktivitet omkring klockan 10.28. Ingen ZHR anges dock. Det kan vara värt att kolla in eventuella stjärnfall även när vi har natt. Radianten ligger vid RA 20h48m dekl +17° i närheten av just dubbelstjärnan Gamma Delfini (mag +4,3). Meteorerna är ganska snabba (medelhastighet 57 km/s).

- 11 T 01.00 **Kometen C/2012 F6 (Lemmon) 4,7°V om Andromedagalaxen M31.** Höjd 28° i NO, solhöjd -8°. Ungefär samma position som kometen Pan-STARRS befann sig på för drygt två

månader sedan. Nu är tyvärr himlen mycket ljusare.

- 11 T 22.46 Merkurius (mag +0,4) 12° till höger om månen; **Venus (mag -3,8) 16° till höger om månen.** Kikare är ett måste för att se Merkurius. Månfas 9%, höjd 2,5° i VNV, solhöjd -4,0°.

- 12 O 00 Saturnus: Titan max västlig från planeten.

- 12 O 19 Merkurius längst östligt från solen (24°).

- 13 T 15 Asteroiden 3 Juno (mag +10,0) stationär i Vattumannen (Aquarius), rörelsen blir retrograd.

- 13 T 16 Venus närmast solen i sin bana (perihelium), avstånd 0,72 AE (107 miljoner kilometer).

- 14 F 23.50 Regulus (mag +1,3) 7° uppe till höger om månen. Månfas 32%, höjd 1,9° i V, solhöjd -7°.

- 15 L 22.50 **Venus (mag -3,8) och Merkurius (mag +0,7) kan ses i samma synfält i en fältkikare:** Merkurius 3,4° till vänster om Venus. Endast Venus kan ses för blotta ögat vid denna tidpunkt då himlen är mycket ljus. Venus höjd 3,8° i NV, solhöjd -4,0°.

- 16 S — Meteorskuren Juni-Lyriderna i maximum, ZHR 0-5 meteoror/timme. Radiant 18h32m dekl +35° (några grader söder om Vega). Den ljusa sommarhimlen stör mer än månen som går ner strax efter midnatt. Syns 11-21 juni. Ganska långsamma meteoror (31 km/s).

- 16 S 19.24 ● **FÖRSTA KVARTERET** i Lejonet (Leo), upp 12.46, i söder 18.52 (höjd 29°), ned 00.27.

----- Vecka 25 -----

- 17 M 01 Vintergatans centrum i Skytten (Sagittarius) högst i söder vid midnatt. Höjd 2,3°, solhöjd -8°.

- 18 T 03.46 **Årets tidigaste soluppgång.** Solen går upp vid samma tid även den 19 juni.

- 18 T 23.55 **Spica (mag +1,0) endast 1,2° uppe till höger om månen.** Månfas 73%, höjd 8° i SV, solhöjd -7°.

19 O 01.00 **Kometen C/2011 L4 (Pan-STARRS) endast 32' VNV om Kochab = Beta Ursae Minoris (mag +2,1).** Höjd 66° i NNV, solhöjd -8°.

- 19 O 18 Jupiter i konjunktion med solen.

- 19 O 23.55 **Saturnus (mag +0,4) 5,7° uppe till höger om månen.** Månfas 82%, höjd 9° i SV, solhöjd -7°.

- 20 T 00 Saturnus: Titan max östlig från planeten.

- 21 F 07.04 **Sommarsolståndet.** Solen nordligast, deklination +23°26'.

- 21 F 11 Kometen C/2012 F6 (Lemmon) i Cassiopeia.

- 21 F 15 Solen i Tvillingarna (Gemini).

- 21 F 23.56 Pollux (mag +1,2) i Tvillingarna (Gemini) försvinner i skymningen. Höjd 3,1° i NV, solhöjd -7°.

- 22 L 00.00 **Antares (mag +1,0) 5,7° nedanför månen.** Månfas 96%, höjd 10° i S, solhöjd -7°.

- 22 L 01 Lagunnebulosan M8 i Skytten (Sagittarius) högst i söder vid midnatt. Höjd 7°, solhöjd -8°.

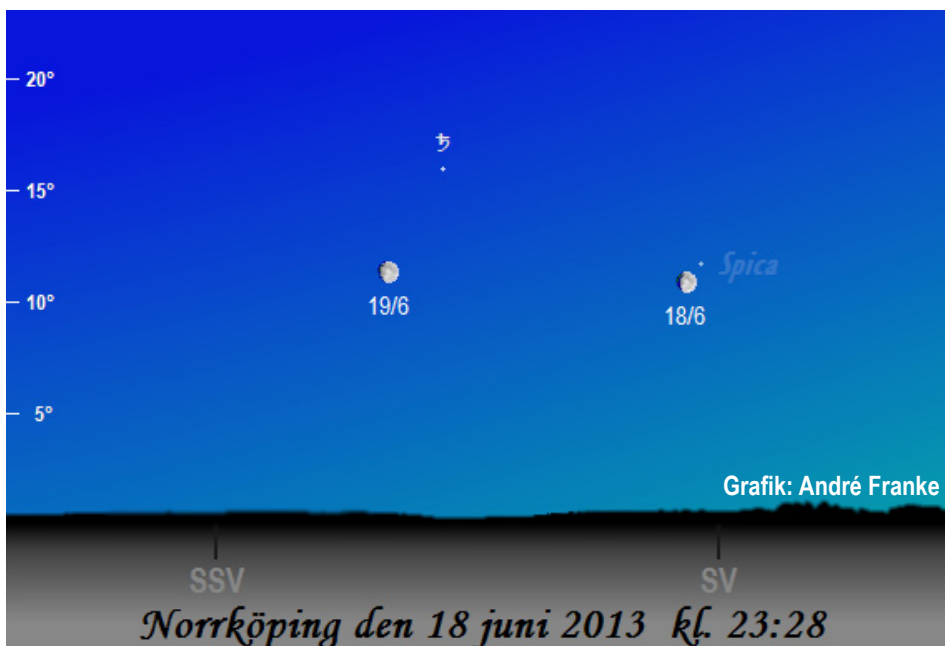
- 22 L 23.19 Månen sydligast, deklination -21°09' i Ormbäraren (Ophiuchus). Månfas 99%, höjd 9° i SSO, solhöjd -5,5°.

- 22 L 23.56 Regulus (mag +1,3) i Lejonet (Leo) försvinner i skymningen. Höjd 3,0° i VNV, solhöjd -7°.

- 23 S 13.12 **Årets minsta avstånd och största måne:** Månen närmast jorden i sin bana (perigeum), avstånd 356 998 kilometer.

- 23 S 13.32 ○ **FULLMÅNE** i Skytten (Sagittarius), i söder 00.24 (höjd 10°), ned 04.05, upp 21.39.

Fullmånen kommer att kännas ovanligt stor då den dels står lågt på himlen (även om "storheten" här bara är en synvilla) och dels för att den är relativt nära jorden.

Norrköping den 18 juni 2013 kl. 23:28

forts.

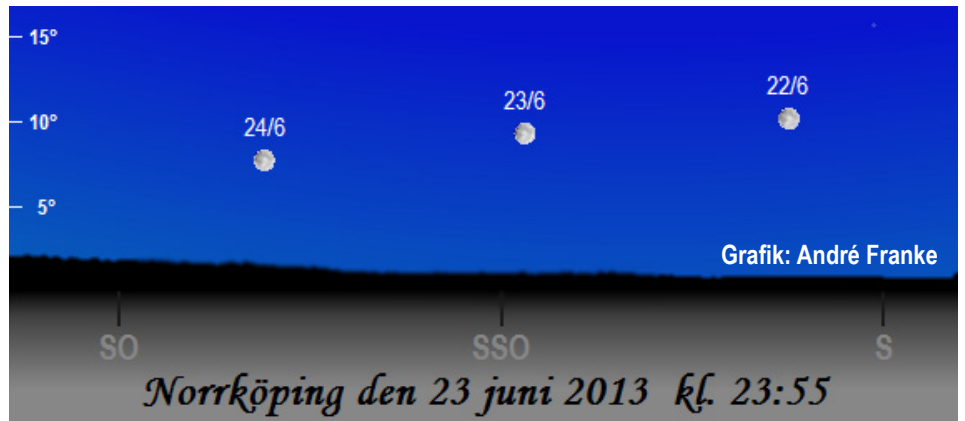
Juni-himlen, forts

23 S 22.08 Årets senaste solnedgång.

----- Vecka 26 -----

- 24 M 00 Saturnus: Titan strax söder om planeten.
- 24 M 00.00 Stjärnhopen M25 i Skytten (Sagittarius) 1,6° uppe till höger om månen; dvärgplaneten Pluto (mag +14,0) 1,5° till vänster om månen. Månfas 100%, höjd 9° i SSO, solhöjd -7°.
- 24 M 02.30-03.35 Månen ockulterar dvärgplaneten Pluto (mag +14,0). Månfas 99%, höjd 11°/8° i SSV, solhöjd -5,8°/-1,8°. Mest av akademiskt intresse – omöjlig att observera.
- 26 O 00.43 Lagunnebulosan M8 i Skytten (Sagittarius) bäst synlig = högst i söder "mörkaste" himlen. Höjd 7°, solhöjd -8°.
- 26 O 01 Merkurius (mag +2,0) stationär i Tvillingarna (Gemini), rörelsen blir därefter retrograd.
- 26 O 01 Venus (mag -3,8) i Kräftan (Cancer).

27 T — Meteorskuren Juni-Bootiderna i maximum, ZHR 0-100 meteoror/timme. Oftast låg aktivitet, men kan få utbrott (senast 1998 och 2004). Månen stör (månfas 83% i Stenbocken 27 juni kl 01) liksom den ljusa sommarhimlen. Radiant RA 14h56m dekl +48° (en bit norr om Björnvaktaren). Syns 22 juni-2 juli. Vissa observationer tyder på att Juni-Bootiderna vanligen syns mellan 20 och 25 juni. Extremt

långsamma meteoror (18 km/s). Ursprungskomet: 7P/Pons-Winnecke (omloppstid 6,4 år, nästa perihelppassage i februari 2015).

- 27 T 14 Jupiter (mag -1,9) i Tvillingarna (Gemini).
- 28 F 00 Saturnus: Titan max västlig från planeten.
- 28 F 00.52 Algol-minimum. Höjd 17° i NO, solhöjd -8°.
- 28 F 01.00 Neptunus (mag +7,9) 5,6° nere till höger om månen. Månfas 73%, höjd 10° i OSO, solhöjd -8°.
- 29 L 03 Merkurius fjärmast solen i sin bana (aphelium), avstånd 0,47 AE (70 miljoner kilometer).
- 30 S 01 Vega (mag 0,0) i Lyran (Lyra) högst i söder vid midnatt. Höjd 70°, solhöjd -8,2°.
- 30 S 01.00 Uranus (mag +5,8) 8° nere till vänster om månen. Månfas 53%, höjd 6° i Ö, solhöjd -8°.
- 30 S 04 Dvärgplaneten Pluto (mag +14,0) närmast jorden, avstånd 31,45 AE (4705 miljoner kilometer). Opposition inträffar den 2 juli.
- 30 S 06.54 ● **SISTA KVARTERET** i Fiskarna (Pisces), upp 00.03, i söder 06.48 (höjd 37°), ned 13.50.

Notera: IMO (International Meteor Organization) har slagit ihop flera mindre meteorskurar till det de kallar "antiheliumkällan" (från engelskans Antihelion Source), eller kort och gott ANT. Orsaken är att det stundtals är för svårt att urskilja de enskilda skurarna. ANT presterar 1-5 meteoror/timme (ZHR) och har en diffus radiant alltid belägen cirka 12°Ö om den punkt som ligger mitt emot solen, därav dess namn. Ett undantag är tiden från ungefär andra hälften av september till början av december, då Tauriderna är aktiva. **Under juni rör sig ANT:s radiant genom Ormbäraren (Ophiuchus) och Skytten (Sagittarius).** Meteorerna är ganska långsamma (medelhastighet 30 km/s).

Släck ljuset. Tänd stjärnorna